

**GHID METODOLOGIC PENTRU
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR**
Limba și literatura română

• titularizare • definitivat • grade didactice

Cuvânt-înainte de Venera-Mihaela Cojocariu

Cuprins

Cuvânt-înainte / 7

Introducere / 11

I. NOUL CURRICULUM NAȚIONAL, ÎNTRE CONTINUITATE ȘI SCHIMBARE / 13

I.1. Planul-cadru – document fundamental de politică educațională / 13

Schema orară / 18

I.2. Profilul de formare al elevului absolvent al ciclului primar / 19

I.3. Programa școlară – document esențial al învățării centrate pe competențe / 21

Competențe generale / 22

Competențe specifice / 22

Conținuturi / 31

Sugestii metodologice / 35

I.4. Manualul școlar. Digitalizare și metacogniție / 37

I.5. Opționalul – formă unică de curriculum la decizia școlii în învățământul primar / 38

Fascinația cărții. Literatura pentru copii / 39

I.6. Planificarea calendaristică – o organizare holistică încă necesară? / 43

Planificare calendaristică integrată. Clasa I / 45

I.7. Proiectarea pe unități de învățare – modelul învățării integrate / 58

Proiectarea unei unități de învățare. Clasa I / 60

II. METODOLOGIA DIDACTICĂ ACTUALĂ / 73

II.1. Repertoriu de metode didactice de formare / 75

1. *Ciorchinele / 75*

2. *Cubul / 76*

3. *Pălăriile gânditoare / 79*

4. *Cadraneele / 82*

5. *Lectura explicativă / 83*

6. *Cvintetul / 85*

7. *Mozaicul / 87*

8. *Jurnalistul-cameleon / 89*

9. *Metoda predicțiilor / 90*

10. *Frisco / 92*

11. *Exercițiul / 94*

12. *Conversația / 95*

13. *Jocul / 96*

14. *Jurnalul dublu / 98*

15. *Cercul de discuții / 99*

16. *Metoda R.A.F.T. / 101*

17. *Metoda R.A.I. / 102*

18. *Schimbă perechea! / 103*

19. *Explozia stelară / 106*

20. *Linia valorilor / 108*

III. PROIECTAREA LECȚIEI, ÎNTRE TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE / 109

Proiect de lecție – Clasa I: Sunetul [j] și litera j / 113

Proiect de lecție – Clasa a III-a: Țara de dincolo de negură, de Mihail Sadoveanu / 120

Proiect de lecție – Clasa a IV-a: Genul substantivelor / 128

Proiect de lecție – Clasa a IV-a: Compunerea după un plan de idei / 138

Proiect de lecție – ERR – Clasa a II-a: Ciuboșelele Ogarului, după Călin Gruia / 146

IV. EVALUAREA LA ORA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ / 151

IV.1. Evaluare orală / 153

Secvențe din scenariul didactic al unei lecții de evaluare orală / 153

IV.2. Evaluare scrisă / 155

Probă de evaluare inițială / 155

Probă de evaluare formativă / 161

Probă de evaluare sumativă / 163

Sugestii metodologice privind evaluarea competenței de receptare de mesaje orale / 169

Probă de evaluare – Ascultare activă / 170

IV.3. Metode complementare/alternative de evaluare / 177

IV.3.1. Observarea sistematică a activității și a comportamentului elevului / 177

Grilă de evaluare a opiniei față de un mesaj scris, la clasa a III-a / 178

Grilă de evaluare a lecturii cu voce tare, la clasele I și a II-a / 179

Grila de evaluare a lecturii cu voce tare, la clasele a III-a și a IV-a / 180

IV.3.2. Portofoliul / 181

Portofoliul „Scriitori clasici români” / 183

IV.3.3. Proiectul / 185

Schiță de proiect „Primăvara în ochi de copil” / 186

IV.3.4. Investigația / 188

Oituzul, trecut, prezent și viitor / 188

IV.3.5. Autoevaluarea / 189

Exerciții de autoevaluare / 191

Anexă / 192

Elemente de didactică generală aplicate disciplinei Limba și literatura română / 192

1. *Subiect rezolvat conform modelului dat la concursul de titularizare, 2014 / 192*

2. *Subiect rezolvat conform modelului dat la concursul de titularizare, 2015 / 199*

3. *Subiect rezolvat conform modelului dat la concursul de titularizare, 2016 / 203*

4. *Subiect rezolvat conform modelului dat la concursul de titularizare, 2017 / 207*

Concluzii / 211**Bibliografie / 213**

I. NOUL CURRICULUM NAȚIONAL – ÎNTRE CONTINUITATE ȘI SCHIMBARE

I.1. Planul-cadru, document fundamental de politică educațională

Planul-cadru reprezintă documentul oficial care reflectă cel mai clar politica educațională la un moment dat pentru că jalonează resursele de timp și de conținut ale procesului de predare-învățare-evaluare.

Potrivit *Ordinului nr. 3.371/12.03.2013*, planul-cadru de învățământ pentru învățământul primar este următorul (îl vom prescurta în continuare PC 2013):

	Arii	Discipline	Clasa				
			P	I	II	III	IV
	Limbă și comunicare	Limba și literatura română ¹	5	7	6	5	5
		Limbă modernă	1	1	1	2	2
	Matematică și științe ale naturii	Matematică ²	3	3	4	4	4
		Științe ale naturii	1	1	1	1	1
	Om și societate	Istorie	-	-	-	-	1
		Geografie	-	-	-	-	1
		Educație civică	-	-	-	1	1
		Religie	1	1	1	1	1
	Educație fizică, sport și sănătate	Educație fizică	2	2	2	2	2
		Joc și mișcare	-	-	-	1	1
		Muzică și mișcare	2	2	2	1	1
	Arte	Arte vizuale și abilități practice	2	2	2	2	1
	Tehnologii						
	Consiliere și orientare	Dezvoltare personală	2	1	1	-	-
	Număr total de ore trunchi comun		19	20	20	20	21
	Curriculum la decizia școlii (CDS (curriculum la decizia școlii))		0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
	Număr minim de ore pe săptămână		19	20	20	20	21
	Număr maxim de ore pe săptămână		20	21	21	21	22

¹ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, disciplina se intitulează *Comunicare în limba română*.

² La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, se studiază integrat disciplina *Matematică și explorarea mediului*.

Metodologia privind aplicarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar, inclusă în același ordin, precizează câteva dintre elementele de continuitate și de diferență față de planul-cadru anterior aprobat prin Ordinul MEC nr. 3638/11.04.2001. Aceste elemente apar sub forma unui glosar care cuprinde definiții ale termenilor-cheie stipulați în acest plan de învățământ.

Astfel, în sensul prezentei metodologii, se definesc următorii termeni:

a) *plan-cadru de învățământ* – document de politică educațională care reflectă parcursul de învățare pe care școala îl oferă copiilor pe durata unui nivel de învățământ, precizând disciplinele obligatorii (trunchiul comun) studiate de elevi pe parcursul fiecărui an școlar și numărul de ore alocat acestora pe săptămână, precum și numărul de ore care poate fi alocat disciplinelor opționale (curriculum la decizia școlii/CDS);

b) *arie curriculară* – grupaj de discipline școlare care transpun didactic domenii înrudite din cunoașterea umană. La nivelul proiectării programelor școlare, gruparea pe arii curriculare favorizează coerența orizontală între discipline și economia de timp școlar, prin transferurile conceptuale și metodologice care se realizează între discipline înrudite;

c) *trunchi comun* – ofertă educațională de parcurs în mod obligatoriu de către toți elevii care urmează același tip de program de formare;

d) *CDS (curriculum la decizia școlii)* – ofertă educațională propusă de școală, adecvată pe cât posibil specificului local, intereselor și nevoilor elevilor;

e) *plajă orară* – număr variabil de ore pe săptămână alocat unei/unor discipline opționale din planul-cadru de învățământ, școala fiind cea care îl decide;

f) *schemă orară* – modalitate concretă prin care clasele și școlile își alcătuiesc programul, incluzând orele cuprinse în trunchiul comun și orele stabilite pentru CDS; schemele orare ale claselor formează împreună schema orară a școlii.

Dacă acești termeni jalonează elementele de continuitate și de diferență ale prezentului plan-cadru față de cel anterior, ne propunem să facem o analiză a principiilor de generare a planurilor-cadru de învățământ, făcând apel la aceste delimitări terminologice.

În *Ghidul metodologic pentru aplicarea programelor de limba și literatura română*, 2002, CNC³, sunt prezentate aceste principii generale ce au stat la baza realizării PC 2001. Plecând de la aceste principii, vom arăta în ce măsură acestea au fost respectate în noul plan de învățământ.

Principiul selecției și al ierarhizării culturale

Acest principiu privește, potrivit autorilor, decupajul domeniilor cunoașterii umane și ale culturii (definită în sens larg) în domenii ale curriculumului școlar. Consecința fundamentală a aplicării acestui principiu la nivelul planului de învățământ o reprezintă stabilirea disciplinelor școlare, precum și gruparea și ierarhizarea acestora în interiorul unor categorii mai largi.

Conform acestui principiu, în planul-cadru anterior (îl vom prescurta în continuare PC 2001) s-a optat pentru gruparea obiectelor de studiu pe *arii curriculare* pentru întreg învățământul preuniversitar (I-XII/XIII). Ariile curriculare au fost selectate în conformitate cu finalitățile învățământului, ținându-se cont de importanța diverselor domenii culturale care structurează personalitatea umană, precum și de conexiunile imediate dintre aceste domenii. Aceste arii au fost păstrate în noul plan-cadru pentru învățământul primar, singura deosebire fiind transformarea denumirii ariei *Educație fizică și sport* în *Educație fizică, sport și sănătate*. Astfel, ariile curriculare, conform PC 2013, sunt următoarele:

- Limbă și comunicare;
- Matematică și științe ale naturii;
- Om și societate;
- Arte;
- Educație fizică, sport și sănătate;
- Tehnologii;

³ *Ghidul metodologic pentru aplicarea programelor de limba și literatura română*, CNC, București, 2002, pp. 11-12.

Avantajele organizării planurilor de învățământ pe arii curriculare sunt mai evidente în PC 2013 datorită introducerii unor modificări la nivelul selecției, organizării și denumirii disciplinelor. Trecem în revistă fiecare disciplină și prezentăm elementele de noutate, conform PC 2013:

Limbă și comunicare

Limbă și literatură română (P-5h, I-7h, II-6h, III-5h, IV-5h)⁴ rămâne disciplina cu cel mai mare număr de ore în plan. La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, disciplina se intitulează *Comunicare în limba română*, dovadă accentul pus pe componenta instrumentală a limbii române în perioada ciclului achizițiilor fundamentale.

Limbă modernă (P-1h, I-1h, II-1h, III-2h, IV-2h) devine o disciplină obligatorie începând cu clasa pregătitoare, dovadă importanța dezvoltării timpurii a competențelor de comunicare în limbă străină.

Matematică și științe ale naturii

Matematică (P-3h, I-3h, II-4h, III-4h, IV-4h), la clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, se studiază integrat, sub denumirea *Matematică și explorarea mediului*.

Științe ale naturii (P-1h, I-1h, II-1h, III-1h, IV-1h), la clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, se studiază integrat, sub denumirea *Matematică și explorarea mediului*.

Om și societate

Istorie (IV-1h)

Geografie (IV-1h)

Educație civică (III-1h, IV-1h)

Religie (P-1h, I-1h, II-1h, III-1h, IV-1h).

Educație fizică, sport și sănătate

Educație fizică (P-2h, I-2h, II-2h, III-2h, IV-2h)

Joc și mișcare (III-1h, IV-1h) este o disciplină nou creată, dovadă importanța educației pentru o viață sănătoasă în noul curriculum.

Muzică și mișcare (vezi mai jos).

Arte

Muzică și mișcare (P-2h, I-2h, II-2h, III-1h, IV-1h) este o disciplină nou creată, oferind posibilitatea integrării educației muzicale cu educația fizică. Disciplina are un caracter crosscurricular și aparține atât ariei Arte, cât și ariei Educație fizică, sport și sănătate.

Arte vizuale și abilități practice (P-2h, I-2h, II-2h, III-2h, IV-1h) este a doua disciplină cu caracter crosscurricular, ea aparține atât ariei Arte, cât și ariei Tehnologii.

Tehnologii

Arte vizuale și abilități practice (vezi mai sus).

Consiliere și orientare

Dezvoltare personală (P-2h, I-1h, II-1h) este o disciplină obligatorie pe perioada ciclului achizițiilor fundamentale, care vine să răspundă nevoilor de formare ale școlarului mic.

Așadar, în PC 2013, s-a încercat o echilibrare a ponderilor acordate diferitelor domenii și obiecte de studiu, crescându-se numărul orelor obligatorii din aria Educație fizică, sport și sănătate și Consiliere și orientare. Astfel s-a urmărit concordanța curriculumului cu teoriile actuale privind dezvoltarea psihosocială a școlarului mic, teorii care acordă o importanță sporită autoformării în contextul unei vieți sănătoase.

⁴ Notăm cu P, I, II, III, IV, clasele pregătitoare, I, a II-a, a III-a și a IV-a.

Vizează racordarea diverselor discipline, precum și a ariilor curriculare la vârstele școlare și la psihologia vârstelor, precum și la amplificarea și la diversificarea domeniilor cunoașterii⁵.

Conform principiului funcționalității, asociat criteriului psihopedagogic vizând vârstele școlarității, PC 2013 a pus în act structurarea procesului de învățământ în **cicluri curriculare**, introducând la nivelul școlar clasa pregătitoare, care face parte, alături de clasele I și a II-a, din *ciclul achizițiilor fundamentale*, continuat la nivelul claselor a III-a și a IV-a de *ciclul de dezvoltare* (care cuprinde și clasele a V-a și a VI-a din învățământul gimnazial).

Astfel, ciclurile curriculare ale învățământului primar și gimnazial, delimitate din 1998 prin *Curriculum Național pentru învățământul obligatoriu. Cadru de referință*⁶, iau următoarea formă:

Vârsta	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Clasa	Cl. preg.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Ciclul curricular	Achiziții fundamentale			Dezvoltare			Observare și orientare			

Organizarea învățământului pe cicluri curriculare devine mai operativă și prin caracterul special al disciplinelor; prin PC 2013, ponderea disciplinelor în economia planului, precum și momentul introducerii în planul-cadru a unor discipline, respectă organizarea pe cicluri:

- Disciplinele Comunicare în limba română, Matematică și explorarea mediului, Dezvoltare personală sunt prezente, în această formă, numai la clasele din ciclul achizițiilor fundamentale;
- Disciplinele Științe ale naturii, Educație civică, Joc și mișcare sunt introduse la clasele aparținând ciclului de dezvoltare (a III-a, a IV-a), iar Istorie și Geografie sunt introduse la clasa a IV-a.

Principiul coerenței

Vizează caracterul omogen al parcursului școlar. Acest principiu are în vedere gradul de integrare orizontală și verticală a ariilor curriculare în interiorul sistemului, iar, în cadrul acestora, a obiectelor de studiu⁷.

Noul plan-cadru pentru învățământul primar dovedește coerență atât pe orizontală, cât și pe verticală, însă rămâne de văzut dacă planul-cadru de la nivelul gimnazial și cel de la nivelul liceal vor continua organic pe cel de la primul nivel.

Principiul egalității șanselor

Aplicarea acestui principiu impune obligativitatea învățământului general și existența unui trunchi comun care să asigure elevilor accesul la „nucleul” fiecărei componente a parcursului școlar⁸.

PC 2013 respectă întru totul acest principiu, numărul de ore alocat trunchiului comun (P-19h, I-19h, II-20h, III-20h, IV-21h) crescând în cazul claselor aparținând ciclului achizițiilor fundamentale față de PC 2001 (I-18h, II-18h, III-20h, IV-21h).

Principiul flexibilității și al parcursului individual

Vizează adaptarea învățământului la particularitățile concrete ale elevilor.

⁵ Cf. *Ghidul metodologic...*, op. cit., p. 11.

⁶ *Curriculum Național pentru învățământul obligatoriu. Cadru de referință*, CNC, 1998.

⁷ *Ibidem*, p. 12.

⁸ *Idem*.

Odată cu PC 2001, în învățământul obligatoriu, numărul total de ore alocat varia între un minimum și un maximum, prevăzându-se, pentru majoritatea obiectelor de studiu, o plajă orară ce stipula un număr de ore minim și unul maxim. În *Ghidul metodologic pentru aplicarea programelor de limba și literatura română* (2002) se stipula faptul că, odată cu intrarea în vigoare a PC 2001, la nivelul învățământului obligatoriu, există:

- un curriculum nucleu, obligatoriu, expresie curriculară a trunchiului comun, care cuprinde acel set de elemente esențiale pentru orientarea învățării la o anumită disciplină, reprezentând unicul sistem de referință pentru diversele tipuri de evaluări și examinări naționale din sistem și pentru elaborarea standardelor curriculare de performanță;

- un curriculum la decizia școlii, cu trei variante ale sale: curriculum-nucleu aprofundat, curriculum extins, curriculum elaborat în școală, de tipul opționalului, urmărind să coreleze mai bine resursele școlii cu dorințele copiilor, contribuind în final la valorizarea fiecărei școli, la crearea unei personalități proprii acesteia prin diferențierea ofertei de educație.

Odată cu intrarea în vigoare a PC 2013 se păstrează cele două tipuri de curriculum, **trunchiul comun**, definit drept ofertă educațională de parcurs în mod obligatoriu de către toți elevii care urmează același tip de program de formare, și **CDS (curriculum la decizia școlii)**, definit drept oferta educațională propusă de școală, adecvată pe cât posibil specificului local, intereselor și nevoilor elevilor, ofertă care apare sub forma disciplinei opționalului.

Diferența evidentă față de vechiul plan, reflectată la nivelul PC 2013, este includerea în CDS (curriculum la decizia școlii) doar a **disciplinelor opționale**. Astfel, **plaja orară** reprezintă acum număr variabil de ore pe săptămână alocat unei/unor discipline opționale din planul-cadru de învățământ, școala fiind cea care îl decide.

Astfel, s-ar putea considera că oferta PC 2013 se dovedește mai puțin flexibilă decât cea anterioară prin excluderea de la nivelul CDS a curriculumului-nucleu aprofundat și a curriculumului extins, care veneau să aprofundeze și să extindă competențele din curriculumul-nucleu.

De remarcat este, din punctul de vedere al flexibilității, conținutul art. 7. din Metodologia privind aplicarea PC 2013, prin care se prevede ca la fiecare disciplină prevăzută în planul-cadru, activitățile de predare-învățare-evaluare să acopere, la clasa pregătitoare și clasa I, 30-35 minute din ora de curs, restul de timp fiind destinat unor activități liber-alese, recreative. La clasele a II-a, a III-a și a IV-a, activitățile de predare-învățare-evaluare acoperă 45 de minute.

Principiul racordării la social

Planul-cadru, la nivelul învățământului primar, nu a fost conceput, după cum e și firesc, astfel încât să favorizeze tipuri variate de ieșiri din sistem. Despre acest lucru vom putea vorbi în cazul planului-cadru pentru învățământul gimnazial care ar trebui să ofere o orientare către un anumit tip de liceu (teoretic, tehnologic, vocațional) sau către o școală profesională.

Aplicație:

Realizați schema orară pentru o clasă primară potrivit PC 2013.

Schema orară

Clasa I-a A

Școala Gimnazială Nr. 1 Oituz, jud. Bacău

Anul școlar: 2015-2016

Prof. înv.primar: Monica Fichioș

Arii	Discipline	Nr. ore
Limbă și comunicare	Comunicare în limba română	7
	Limba engleză	1
Matematică și științe ale naturii	Matematică și explorarea mediului	4
Om și societate	Religie	1
Educație fizică, sport și sănătate	Educație fizică	2
	Muzică și mișcare	2
Arte		
Tehnologii	Arte vizuale și abilități practice	2
Consiliere și orientare	Dezvoltare personală	1
Număr total de ore (trunchi comun)		20
Curriculum la decizia școlii		0
Număr total de ore pe săptămână		20

În fiecare vineri, între orele 10.00 și 11.00, profesorul va desfășura o oră de consiliere cu părinții elevilor clasei I-a A, conform unei tematici stabilite.

1.2. Profilul de formare al elevului absolvent al ciclului primar

Un element de inovație prezent în *Metodologia pentru aplicarea PC 2013*, la art. 3, este prezența profilului de formare al copilului care finalizează ciclul primar, profilul determinat de domeniile de competențe-cheie specificate în art. 68 din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.

Până la intrarea în vigoare a PC 2013, profilul de formare al elevului a fost definit numai pentru învățământul obligatoriu, reprezentând o componentă reglatoare a Curriculumului Național, care descria așteptările exprimate față de absolvenți, fundamentându-se pe cerințele sociale exprimate în legi și în alte documente de politică educațională, precum și pe caracteristicile psihopedagogice ale elevilor. Capacitățile și atitudinile vizate de profilul de formare aveau un caracter transdisciplinar și defineau rezultatele învățării, urmărite prin aplicarea noului curriculum⁹.

Definiția se poate transfera în termeni generali și pentru profilul de formare al elevului la nivelul învățământului primar. În mod concret, până la finalul clasei a IV-a, se urmărește atingerea unui nivel de performanță elementar în formarea următoarelor competențe, prezentate în *Metodologie*:

1. Utilizarea modalităților de comunicare, în limba română, în limba maternă și în cel puțin o limbă străină, într-o varietate de situații:
 - 1.1. Utilizarea corectă a limbii române și a limbajului însușit la disciplinele studiate
 - 1.2. Operarea cu mesaje verbale și nonverbale, accesibile vârstei, pentru a elabora și transmite mesaje care exprimă idei, experiențe, sentimente
 - 1.3. Adaptarea propriei comunicări la contexte de viață din mediul cunoscut.
2. Utilizarea conceptelor, a metodelor specifice diferitelor domenii ale cunoașterii și a instrumentelor tehnologice, în vederea rezolvării de probleme în contexte școlare, extrașcolare și profesionale:
 - 2.1. Utilizarea capacităților formate în scopul rezolvării de probleme simple, în contexte date
 - 2.2. Folosirea unor raționamente simple în vederea luării de decizii în contexte familiare
 - 2.3. Folosirea metodelor de investigare însușite, pentru explorarea unor procese naturale și sociale simple.
3. Integrarea, participarea activă și responsabilă la viața socială:
 - 3.1. Cunoașterea drepturilor și responsabilităților copilului
 - 3.2. Relaționarea corectă cu persoanele cu care intră în contact și asumarea unor roluri în contexte familiare
 - 3.3. Cooperarea în grupurile de apartenență și acceptarea competiției
 - 3.4. Respectarea diversității întâlnite în contexte familiare; identificarea unor elemente relevante pentru identitatea proprie
 - 3.5. Prevenirea conflictelor prin manifestarea unui comportament bazat pe respect, toleranță, grijă față de sine și față de ceilalți
 - 3.6. Folosirea noilor tehnologii de informare și comunicare în contexte școlare și extrașcolare adaptate vârstei.
4. Utilizarea eficace a instrumentelor necesare educației pe tot parcursul vieții:
 - 4.1. Identificarea unor obiective de învățare corespunzătoare atât propriilor interese și aptitudini, cât și influențelor educative exercitate de școală și familie
 - 4.2. Folosirea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează autonomia, disciplina și perseverența, în scopul rezolvării de probleme în contexte familiare
 - 4.3. Exersarea responsabilității pentru propria învățare
 - 4.4. Folosirea, la nivelul vârstei, a unor tehnici noi de informare și comunicare

⁹ Ghid metodologic..., op. cit., p. 7.

- 4.5. Exersarea procedeeelor și a instrumentelor de creare a conținutului informațional în spațiile virtuale, prin activități de învățare specifice vârstei și dezvoltării personale (de exemplu, constituirea portofoliilor de învățare, portofolii artistice, elaborarea unor pagini personale sau de grup, wiki, bloguri etc.).
5. Interiorizarea unui sistem de valori care să orienteze atitudinile și comportamentele:
- 5.1. Cunoașterea unor valori referitoare la școală, familie și mediul în care se dezvoltă și exprimarea unor opinii asupra acestora
 - 5.2. Exersarea unor comportamente moral-civice în contexte de viață din mediul cunoscut
 - 5.3. Dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine și față de alții: stimă de sine, respect, încredere în forțele proprii, responsabilitate
 - 5.4. Recunoașterea unui mediu potrivit pentru învățare și pentru viață
 - 5.5. Manifestarea opțiunii pentru o viață sănătoasă și echilibrată pentru propria dezvoltare
 - 5.6. Manifestarea unor inițiative pozitive în activitățile școlare și extrașcolare.
6. Manifestarea creativității și a spiritului inovator:
- 6.1. Participarea la proiecte în contexte de viață din mediul cunoscut
 - 6.2. Realizarea unor produse folosind tehnici de lucru noi
 - 6.3. Folosirea cunoștințelor obținute pe mai multe căi pentru rezolvarea unor sarcini de lucru.
7. Managementul vieții personale și al evoluției în carieră:
- 7.1. Utilizarea capacităților formate pentru rezolvarea unor situații-problemă din mediul cunoscut
 - 7.2. Analiza propriilor resurse pentru stabilirea traseului de dezvoltare personală
 - 7.3. Manifestarea disponibilității pentru noi eforturi fizice și intelectuale
 - 7.4. Manifestarea disponibilității pentru valorificarea ofertelor de continuare a studiilor.

Așadar, pentru prima dată, în cadrul unui document oficial de politică educațională, apar competențele-cheie care guvernează activitatea didactică, indiferent de disciplină. Aceste finalități își găsesc corespondent, în principal, în competențele-cheie definite în documentele Uniunii Europene: comunicarea în limba maternă, comunicarea în limbi străine, competența matematică și competențe de bază în științe și tehnologii, competența digitală, a învăța să învețe, spirit de inițiativă și antreprenariat, sensibilitate și exprimare culturală¹⁰.

Această prezență, la nivelul planului-cadru, a profilului de formare al elevului, exprimat în termeni de competențe-cheie, deschide calea către orientarea către un învățământ integrat în care disciplina nu este decât resursa-nucleu pentru formarea unor competențe ce impun o abordare interdisciplinară.

Limba și literatura română reprezintă o disciplină esențială în formarea personalității elevului, dat fiind faptul că ea asigură dezvoltarea competenței de comunicare în limba în care se realizează instrucția, participând indirect la dezvoltarea tuturor competențelor-cheie care stau la baza profilului de formare al elevului la nivelul primar.

Aplicație:

Descrieți o situație de învățare din cadrul disciplinei Limba și literatura română prin care se formează una dintre competențele descrise în profilul de formare al elevului care finalizează ciclul primar.

¹⁰ „Competențe-cheie pentru învățământul pe tot parcursul vieții – Cadrul european de referință, Anexa la Recomandarea Parlamentului și a Consiliului European”, 2006, în *Journal officiel de L'Union Européenne*, 30.12.2006, L 394/10-18.

I.3. Programă școlară – document esențial al învățării centrate pe competențe

În anul 2013 a intrat în vigoare noul plan-cadru și, odată cu el, prin ordinul 3418/19.03.2013, au intrat în vigoare și noile Programe școlare pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, urmate, în 2014, prin ordinul 5003/2.02.2014, de programele pentru clasa a III-a și clasa a IV-a.

Programa școlară este un document oficial care descrie oferta educațională a unei anumite discipline pentru un parcurs școlar determinat.

Noile programe urmează schimbările care au avut loc la nivelul planului-cadru; astfel, pentru fiecare disciplină, avem o programă unitară pentru ciclul achizițiilor fundamentale (clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a) și una pentru ciclul de dezvoltare (clasele a III-a și a IV-a) din perioada școlarității primare.

Prezentăm, în continuare, în funcție de **structura programei**, elementele definitorii, așa cum apar ele în cele două programe, de *Comunicare în limba română* pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a (o vom prescurta în continuare PrCLR 2013) și de *Limba și literatura română* pentru clasele a III-a și a IV-a (o vom prescurta în continuare PrLLR 2014).

NOTĂ DE PREZENTARE

Este o componentă foarte importantă a programei la nivelul căreia este prezentată filosofia construirii documentului, fiind explicitate conceptele de bază pe care se fundamentează.

În nota de prezentare a PrCLR 2013 este redată clar filosofia care stă la baza alcătuirii sale: documentul a fost elaborat potrivit unui nou **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**, contribuind la dezvoltarea *profilului de formare* al elevului din ciclul primar.

PrCLR 2013 propune o *ofertă flexibilă*, care urmărește realizarea unui *demers didactic personalizat*, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă. Includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu implică o abordare specifică educației timpurii bazată, în esență, pe *stimularea învățării prin joc*. Curriculumul disciplinei are în vedere modelul comunicativ-funcțional, axându-se pe comunicare ca domeniu complex ce înglobează procesele de receptare a mesajului oral și scris, precum și pe cele de exprimare orală și scrisă.

PrLLR 2014 continuă, din punct de vedere formal, modelul curricular avansat de PrCLR 2013, propunându-și, alături de racordarea fără echivoc **la tendințele actuale în didactica limbii materne pe plan internațional**, o consolidare a abordării educaționale centrate pe nevoile elevilor în societatea contemporană. În PrLLR 2014 se pune accent pe aspectul comunicativ-funcțional al învățării limbii și literaturii materne, considerându-se relevante cadrele de referință ale studiilor internaționale (de exemplu PISA, PIRLS), care vizează un set de procese identice pentru măsurarea achiziției elevilor, indiferent de limba lor maternă.

În nota de prezentare a ambelor documente este precizată structura programei școlare și sunt definite elementele componente în lumina filosofiei noilor documente. Prezentăm în continuare conceptele de bază ale programei școlare, așa cum apar ele PrCLR 2013, completate cu nuanțările pe care le-au suferit în PrLLR 2014:

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale sunt urmărite pe întreg parcursul învățământului primar (aceste competențe vizează receptarea și producerea de mesaje în contexte la îndemâna copiilor).

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de **activități de învățare** care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Astfel, în PrCLR 2013, la nivelul clasei pregătitoare, clasei I și clasei a II-a, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Comunicare orală (ascultare, vorbire, interacțiune)
- Citire/lectură
- Scriere/redactare
- Elemente de construcție a comunicării.

În PrLLR 2014, pentru clasele a III-a și a IV-a, conținuturile sunt următoarele:

- Funcții ale limbii/acte de vorbire (gramatică funcțională)
- Tipologii ale textului
- Elemente intuitive privind regularitățile limbii.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectări de activități didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

COMPETENȚE GENERALE

După cum am văzut, **competențele generale** sunt finalități urmărite pe întreg parcursul învățământului primar, definite ca ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini vizând receptarea și producerea de mesaje. Singura diferență la nivelul formulării competențelor generale între PrCLR 2013 și PrLLR 2014 o reprezintă referirea la contextele în care acestea se dezvoltă. La clasele aparținând ciclului achizițiilor fundamentale vorbim despre *receptarea/exprimarea de mesaje orale și scrise în contexte/situații de comunicare cunoscute*, pe când la clasele aparținând ciclului de dezvoltare vorbim despre *receptarea/exprimarea de mesaje orale și scrise în diverse contexte/situații de comunicare*.

Oferim mai jos, într-un tabel comparativ, competențele generale, așa cum apar ele în PrCLR 2013 și PrLLR 2014:

PrCLR 2013	PrLLR 2014
Clasele pregătitoare, I și a II-a	Clasele a III-a și a IV-a
1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute	1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare
2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare	2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare
3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute	3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare
4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare	4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

COMPETENȚE SPECIFICE

Competențele specifice sunt finalități derivate din competențele generale, definite ca ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care pot fi mobilizate pentru rezolvarea unor probleme specifice domeniului, în diverse contexte particulare. Acestea se formează pe durata unui an școlar, indicând progresul școlar anual.

Oferim mai jos, într-un tabel comparativ, competențele specifice, așa cum apar ele în PrCLR 2013 și PrLLR 2014, la care adăugăm o secțiune de comentarii pentru fiecare competență specifică la nivelul ciclului curricular.

PrCLLR 2013		PrCLLR 2014	
Clasa	Clasa pregătitoare	Clasa I	Clasa a II-a
			Clasa a III-a
			Clasa a IV-a
CG1	1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute		
CS1.1.	1.1. Identificarea semnificației unui mesaj scurt, pe teme familiare, rostit clar și rar	1.1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral, pe teme accesibile, rostit cu claritate	1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral din texte accesibile variate
CS1.1.	1.1.1. Identificarea semnificației unui mesaj scurt, pe teme familiare, rostit clar și rar	1.1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral, pe teme accesibile, rostit cu claritate	1.1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral din texte accesibile variate
Comentarii:	<p>CS1.1. vizează dezvoltarea competenței de receptare a semnificației unui mesaj oral la nivelul înțelegerii globale; progresul, la nivelul competenței, privește caracterul mesajului: <i>scurt, pe teme familiare, rostit clar și rar (P), pe teme accesibile, rostit cu claritate (I), din texte accesibile variate (II).</i></p>		
CS1.2.	1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj scurt, rostit clar și rar	1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj rostit cu claritate	1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un text audiat
CS1.2.	1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj scurt, rostit clar și rar	1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un mesaj rostit cu claritate	1.2. Identificarea unor informații variate dintr-un text audiat
Comentarii:	<p>CS1.2. vizează dezvoltarea competenței de receptare a semnificației unui mesaj oral la nivelul identificării unor informații variate; progresul, la nivelul competenței, privește, de asemenea, caracterul mesajului: <i>scurt, rostit clar și rar (P), rostit cu claritate (I), dintr-un text audiat (II).</i></p>		
CS1.3.	1.3. Identificarea sunetului inițial și/ sau final dintr-un cuvânt, a silabelor și a cuvintelor din propoziții rostite clar și rar	1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în enunțuri rostite cu claritate	1.3. Identificarea sunetelor și silabelor în cuvinte și a cuvintelor în enunțuri rostite cu claritate
CS1.3.	1.3. Identificarea sunetului inițial și/ sau final dintr-un cuvânt, a silabelor și a cuvintelor din propoziții rostite clar și rar	1.3. Identificarea unor sunete, silabe, cuvinte în enunțuri rostite cu claritate	1.3. Identificarea sunetelor și silabelor în cuvinte și a cuvintelor în enunțuri rostite cu claritate
Comentarii:	<p>CS1.2. vizează dezvoltarea competenței de receptare a semnificației unui mesaj oral la nivelul prelucrării secundare, prin deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare familiare sau previzibile.</p>		
CS1.3.	1.3. Sesiizarea abaterilor din mesajele audiate în vederea corectării acestora		1.3. Sesiizarea unor regularități ale limbii prin raportare la mesaje audiate
CS1.3.	1.3. Sesiizarea abaterilor din mesajele audiate în vederea corectării acestora		1.3. Sesiizarea unor regularități ale limbii prin raportare la mesaje audiate